

בְּטַח בְּדָה'

– ליקוט מכתבי חיזוק –

מכ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוק"ל
בעניני בטחון בהשי"ת,
והודאות והדרכות לפונים אליו בעת צרה ר"ל
להיוושע ברפואה שלמה לתחלואיהם

קובץ זה יוצא לאור לזכות
הני לומדי ותמכי אוריינתא, רודפי צדקה וחסד,
ראשונים לכל דבר שבקדושה
ה"ה האחים החשובים
הרב החסיד ר' ישראל אפרים מנשה
והרב החסיד ר' יוסף משה
וכל בני משפחתם שיחיו
ולזכות אביהם ה"ה הרב החסיד
ר' מאיר שי'
זאיאניץ
ס. פאולו ברזיל

יהי רצון שיתברכו בכל מילי דמיטב מגפס ועד בשד,
ובהצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו, תמיד כל הימים

לעילוי נשמת
הרה"ח המשפיע הרב אברהם משה
ב"ר ראובן דובער ע"ה
נפרסטק
גלב"ע ביום י' ניסן ה'תשע"ז
תנצב"ה
♦
נרפס ע"י בני משפחתו שיחיו

לעילוי נשמת
מרת הינדא ב"ר אברהם ע"ה
מז
גלב"ע ביום כ"ט שבט ה'תש"פ
תנצב"ה
♦
נרפס ע"י בני משפחתה שיחיו

לעילוי נשמת
אוריאל בן פנחס ע"ה
גלב"ע ביום כ"ו ניסן ה'תשס"ז
תנצב"ה
♦
הוקדש ע"י בנו
ר' פנחס ורעייתו אסתר
ארבוב

לעילוי נשמת
הרה"ח זכריה ב"ר יוסף ע"ה
גורי
גלב"ע ביום י' ניסן ה'תשס"ז
תנצב"ה
♦
נרפס ע"י בני משפחתו שיחיו

פתח דבר

לרגל המצב הנוכחי השורר בעולם, ורכים מישראל שרויים במבוכה וחרדה, והאי-וודאות והפחד מתגברים בלב כל, הננו מוציאים לאור לקט "בְּמַח בְּה", ובו מכתבי חיזוק והדרכה מאת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוק"ל⁵.

רבינו זי"ע, רוען של ישראל, הי' עונה לכל הפונים אליו וכותב מכתבי הדרכה לכל איש ואישה לעזור ולהושיע ולהורות את הנבוכים להאיר נתיבותם ואורחותם. אנשים ונשים מחוגים ומסוגי נפש שונים קיבלו מענה במכתבים ארוכים ומפורטים או בקצירת האומר.

בעת צרה זו אשר העולם כולו שורה בו, ליקטנו מכתבים על תכליתם של הנסיונות; הרופא כשליחו של הקב"ה, חומרת ההתרגשות בלב והעיסוק במוח בעניני רפואה כי המוח והלב צריכים להיות מלאים שמחה ובלתי לה' לבדו; ועוד ועוד.

במכתבים אלו סולל רבינו דרך סלולה להרוצה לעלות בדרך העולה בית א-ל גם במצב מסובך כזה; מחד לשמוע ולציית לדברי הרופאים, אך לאידך להרחיק הפחד והבהלה, ולהכיר באמת הפשוטה והנכונה, שכל נסיונות אלו – מאת ה' באו, ולתכלית מכוון, למען הביא את האדם ולהרימו מעלה מעלה.

*

נסיים בתפלה שבמהרה יסתיים מצב זה, וירפא השי"ת את כל חולי עמו בית ישראל, ויביא תשועה והצלה לעולם כולו, בחודש גאולה זה, ונזכה לראות במהרה בקיום מה שאמרו רז"ל "בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל", בעגלא דידן.

מכון אור החפידות

פרק ראשון

המתרפא אינו רופא!

הצורך להקשיב להוראות הרופא למעשה, אמנם בלי דאגות וספיקות והתרגשות בלב - שיכולות ח"ו רק להזיק

רבים הם אלו המערבים בין קודש לחול. נצטוונו "ונשמרתם מאוד לנפשותיכם", והורונו רבותינו לשמוע ולציית לדברי הרופאים, וזה יכול להביא את האדם למחשבה שאכן יש שליטה וממשלה לדרכי הטבע ולרופאים על האדם, ואם הרופאים מחמירים ח"ו בסכנת החולי, נעשה האדם מודאג ומוטרד ח"ו.

במכתבים הבאים סולל רבינו דרך מיוחדת להתרפא, בה קובע שהגם שחייב גמור הוא להקשיב ולציית לכל דברי הרופאים, אך זהו רק בנוגע למעשה בלבד. ואסור לאדם להעסיק מוחו ולבו במצבו הרפואי, כי אין זה תפקיד המתרפא, אלא תפקידו של הרופא בלבד.

על האדם להיות תמיד בשמחה, לזכור שלרופא ניתנה רשות לרפאות בלבד, ואין לו שליטה על הטבע ח"ו, ולחיות תמיד בבטחון גמור בה' שירפאהו ויצילו. והעיסוק בענייני רפואה והדאגה התמידית - לא רק שאינה מועילה למצב, אלא ח"ו יכולה להחמיר ולגרוע ח"ו. ועל כן הציות לרופא הוא במעשה בלבד, אך במחשבה ורגש - יש להיות תמיד מלא שמחה ובטחון.

האם להתעמק במצב הרפואי?

...בהנוגע לבריאותו הוא, כבר אמרתי מאז לכמה מאנשי שלומנו בכגון דא, אשר במעשה צריך למלא הוראות הרופא ובמילא צריך להתבקר על ידו שאז יורהו [הרופא את שעליו לעשות],

אבל כח העיון ואפילו המחשבה אין צריכים להיות כלל על דבר בריאותו. ובפרט בהנוגע אליו - שאין מה לחשוב יתר על המידה.

וכנראה ממכתבו עושה ההיפך מזה:

מתעמק ומשקיע מחשבה "מהו מצב הבריאות היום? אתמול? מחר ומחרתיים?", ובהשערות משונות דוקא, ו[לאידך בפועל ממש] אינו מבקר אצל רופא, ובמילא אי אפשר לו למלא הוראותיו.

- וכיון שכבר נהג באופן שלו כמה וכמה חדשים, אפשר ינסה מכאן ולהבא לנהוג כהצעתו הנ"ל, ובשני הפרטים גם יחד?

להעסיק מוחו ולבו בבטחון חזק בהשי"ת!

במענה על מכתבו מיום ה' לסדר ויחי, המודיע שעשו לו איזה פעמים ניתוח וכו'.

הנה בכלל חבל על אשר התענין ומתבונן בספרי הרפואה בענין מה שנדמה לו שזהו מחלתו, ולפי דעתי, הוא אין לו אלא לעשות מה שציותה התורה, היינו לעשות בפועל כפי הוראת הרופאים, ולהעסיק מוחו ולבו, היינו כח המחשבה שלו בנוגע למצבו בבטחון חזק בהשי"ת שהוא רופא כל חולים ומפליא לעשות, ואין לו להתערב בעניני חכמת הרפואה, כי אין זה שייך אליו, ובפרט אם זהו מבלבל למנוחת הנפש שלו ומעורר בו ענינים של מרה שחורה. וידוע המאמר שאמרנו כמה מנשיאי חב"ד, ואמרנו זה כמה פעמים, "תחשוב טוב - יהי' טוב!" ("טראכט גוט וועט זיין גוט").

ובנוגע לרפואתו, הנה (א) בטח ממלא אחרי הוראת הרופאים, (ב) יסיח דעתו כפי האפשרי מהתעמקות בענין בריאותו, (ג) יהי' בטחונו חזק בהשי"ת אשר אין מעצור לפניו ומי יאמר לו מה תעשה, (ד) יתקשר בתוספות התקשרות לאילנא דחיי היא תורת החסידות, דברי אלקים חיים, היינו: בנוגע לו לעצמו, יקבע עתים ללימוד תורת החסידות וירבה בזה כפי האפשרי נוסף על הקביעות עתים שלו...

והשי"ת יאריך ימיו ושנותיו בטוב ויוסיף כח ועצמה בלימוד התורה וקיום המצוות בהידור ויבשר בשורות טובות בכל הנ"ל.

(אגרות קודש ח"ד מכתב תתעב)

השערות ודיעות בחכמת הרפואה עלולים ח"ו רק לקלקל

קבלתי את מכתבו . . בו מתאר מצבו, ואשר ראה את הדו"ח של הרופא וכיצד זה השפיע עליך, ואיך שמדמיין את העתיד, ולכן אומר תהלים ומבקש מהשי"ת, ושואל דעתי:

מענה:

מה שאומר תהלים ומבקש מרבונו של עולם, זה ודאי טוב, כי הוא ברוך הוא בעל הבית על כל העולם ועל כל אדם עם כל הפרטים שלו, אבל מה שכותב שהתבונן בדו"ח של הרופא, ומדמיין את העתיד, אינני בדעה אחת אתו, כי הדבר בהחלט אינו שייך אליו, ולא לכך נברא.

הרה"ג . . כותב לי, שהוא יהודי בעל תורה ומצוות, במילא ודאי, שהוא מאמין, שהשם יתברך הוא אדון העולם - בעל הבית של העולם - ואנו רואים אפילו בהנהגה אנושית, שאצל מנהיג טוב הכל מחולק אצלו [באופן] שאחד לא יפריע לשאר, וכל פרט בהנהגה ישמש את המטרה שלשמה נעשה. ואם הדבר נכון באדם שמוגבל בכל עניניו, ולכן עלול גם לטעות לפעמים, מכל שכן וקל וחומר שזה ודאי כך בהנהגה של הרבש"ע, שכל דבר שנמצא צריך למלא את המטרה ושלימות בשליחותו שלו, וכשחוטפים ועושים ענין אחר, יש בכך שני חסרונות: א) כיון שזה לא מתאים לענינו, הרי זה רק מקלקל. ב) זה מושך - מסיט - ממילוי השליחות שלה הוא באמת נועד.

וכל הנ"ל מתאים גם בענינו. בגלל סיבות שונות, שהם ודאי בהשגחה פרטית, רפואה איננה המקצוע שלו, והוא חונך כיהודי שומר תורה ומצוה, ואנו למדים מכך שני דברים: א) שנושאי

רפואה אינם השליחות שלו מהשי"ת בעולם, (ב) ששמירת תורה ומצוות, שבזה נכלל גם מצות ואהבת לרעך כמוך, הוכח תוכיח וכו' וגם כמו שכתוב בספר תנא דבי אליהו, כי תראה ערום וכסיתו, שכאשר רואים יהודי ערום מתורה ומצוות, צריך להשתדל להלביש אותו בתורה ומצוות, וזה בדיוק תפקידו, והשליחות שבשבילה נוצר.

מזה מובן, שכאשר יאמר השערות ודעות בחכמת הרפואה, הרי ראשית, זה יסיט אותו ממילוי השליחות שאינה שהותאמה עבורו, (2) בעניני הרפואה שלו, הוא יכול ח"ו רק לקלקל, אבל בשום אופן לא לתקן, והקלקול בזה יכול להיות ח"ו מפני שכתוצאה מעצבנות נדמה לו דברים שאינם יהיו, במילא זה מחליש את מזלו, וזה מחליש את הבטחון שלו בהשם יתברך, ע"י שמתבונן ומתעמק כמה שאומר רופא זה, ומה ימציא פרופסור ההוא וכך הלאה.

ישכח לגמרי מהדו"ח וממה שקרא בספרי רפואה

וכיון ששואל את עצתי, הנני אומר לו, שעליו להתנהג כפי שהתורה הקדושה דורשת, והתורה אומרת שהיא - התורה - נתנה רשות לרפוא, ז.א. שהתורה נתנה רשות לאדם לפנות לרופאים, ונתנה רשות ואפשרות לרופאים, רק כדי לרפא ולתקן את האדם, ולכן נוהגים כולם שהולכים לרופא ואחר-כך עושים מה שהם מצווים לעשות, ולו אין עוד מה לעשות בדבר, ועליו להשאיר זאת לרופא, ומה שעליו לעשות הוא להיות בטוח בה' יתברך שתהי' לו אריכות ימים ושנים, וכמו שכתוב בפסוק יראת ד' לחיים, הרי ככל שיתחזק בטחונו בה' יתברך, וככל שהספיקות שלו בזה יפחתו, וככל שיתמסר יותר למילוי שליחותו בעולם - כאמור לעיל - לשמור תורה ומצוות וגם להשפיע על אחרים בכיוון זה, כך תהי' לו יותר אריכות ימים ושנים טובות, כפשוטו, ללא פרשנות בזה, וישכח לגמרי מהדו"ח וממה שקרא בספרי רפואה, כי זו איננה השליחות שלו וזה בכלל לא שייך אליו, וכיון שזה לא שייך לו, אין זה יכול להטיב לו, ובדרך כלל זה עושה את ההפך הגמור ח"ו.

יאמר בכל יום שיעור תהלים (כפי שנחלק לימי החודש) אחר התפילה בבוקר, וילמד בכל יום חומש עם פרש"י, וגם ישתתף בשיעורים הנלמדים ברבים, שאחד השיעורים לכל הפחות יהי' לימוד החסידות, וכמובן, לשים לעצמו כמטרה, כאמור בפסוק וכפי שהבעל שם טוב הקדוש דרש זאת מחסידים, "עבדו את ה' בשמחה", עבדו פירושו הן בתפילה ובתורה והן באכילה ושתי' וכל שאר הדברים שאדם עושה, ואפילו באמצעות שינה, כפי שהרמב"ם כותב בהלכות דיעות, וכשיעשה כך, יתחיל להרגיש יותר טוב, ועוד יותר טוב, ויהי' יותר בריא ויותר בריא, ויוכל לבשר לי בשורות טובות בזה.

גם ראוי, שכל יום לפני התפילה בבוקר ולפני מנחה, יתן כמה פרוטות לצדקה (כמובן, חוץ משבת ויום טוב).

הנני מקוה ובטוח, שיקבל את הצעתי והוראותי כאמור, ויודיע לי על כל האמור בהקדם האפשרי.

בברכה לבריאות טובה ורפואה קרובה ויוכל במנוחת הנפש ומנוחת הגוף למלאות שליחותו בעלמא דיין לאריכות ימים ושנים טובות ולהיות חסיד.

פרק שני

הרופא - שליח ה'!

הצורך לקיים דברי הרופא, להיותו שליח ה' וניתנה לו הרשות לרפא

בפרק הקודם נתבאר שקיום דברי הרופא הוא בנוגע למעשה בלבד. בפרק זה נראה שהוראות אלו של הרופא אין לקיימם רק מפני שכך צריך לנהוג ע"פ דרכי הטבע, אלא הוראות אלו הם הדרך בה ישלח ה' דברו וירפאהו. הרופא אינו יכול לרפא ח"ו בכח עצמו בלבד, אלא השי"ת הוא הנותן לו כח ורשות לרפאות ע"י סממני הרפואה וכיו"ב.

ונמצא, שקיום הוראות הרופא היא היא קיום הוראות הקב"ה אשר שלח דברו ע"י שלוחיו הרופאים - לצוות לאדם ולהדריכו בדרך אשר בו ימצא מזור ותרופה לתחלואיו.

דברי הרופא בנוגע לפועל - מהמשלח השי"ת

מה שכותב בנוגע לדברי הרופאים.

ידוע הכלל וההנהגה של כל יהודי, שיש להתנהג על פי הוראות תורתנו הק', וכיון שרבותינו ז"ל אומרים לנו שהתורה נתנה רשות לרופא לרפאות, הרי זה סימן ברור שהרופא הוא שליח, ואף אם לא תמיד יודע השליח את הכוונה הפנימית, אבל מה שהשליח אומר בנוגע לפועל, הרי זה מהמשלח, ובכזה אופן זהו דבר תורה. ומזה מובן שגם אם לא מבינים לגמרי, או שיש קושיות על השליח, כפי שכותב במכתבו - לא צריכה להיות לכך השפעה על הציות, לעשות מה שהרופא מורה. ולכן הנני בטוח שכשיקבל את מכתבי יתחיל לציית, לעשות את מה שהרופא מורה, והשם יתברך יתן שהציות והעשי' על פי הוראותיהם יהי' בהצלחה מופלגה בכל הענינים.

וגם מובן מעצמו שההנהגה לא לאכול בזמן, לאכול רק פעם אחת ביום וכיוצא בזה, היא בהחלט לא דרך הבעל שם טוב אודותה שמענו פעמים רבות מרבותינו נשיאנו הק', שצריך להיות "עזב תעזב עמו", עם הגוף, אבל לא ע"י תעניות וסיגופים.

הנני מקוה לקבל ממנו מענה מהיר שמתחיל לעשות כאמור לעיל, ויהי רצון שיהי' בהצלחה].

(תרגום מאגרות קודש ח"ד ע' תקה)

להקשיב לרופא גם כשלא מבינים

שמחתי לקבל את מכתבך, בו אתה כותב אודות הנהגתך, ובפרט ההנהגה בנוגע לאוכל. ובענינים הקשורים עם בריאות הגוף, מזהירה תורתנו הקדושה תורת אלוקים חיים, שיש לציית לכל מה שהרופא אומר, שהתורה נתנה רשות לרופא, והוא לא יותר מאשר שליח.

מובן שאפשר לומר לרופא את הטענות והסברות שישנם בזה, וגם את הסברא שאתה כותב אלי, אבל לאחר שהרופא מקשיב לסברות - יש לציית לכל הוראותיו, ללא הבדל אם הן מתאימות לסברות שלך או לא, שכאמור הרופא אינו אלא כשליח שעושה זאת בכוח וברשות שהתורה נתנה לו, ומאחר שזה נובע מהתורה הרי זו טובה לגוף ולנשמה בשוה.

וגם אם לא מבינים את זה, או שנדמה אחרת - גם זה אינו פלא, שכן התורה היא הרי חכמתו ורצונו של הקדוש ברוך הוא, אין זה פלא כלל שאדם לא מביין כל הכתוב בתורה, אבל האדם צריך לקיים את כל הכתוב בתורה אפילו ללא הבנה וסוף ההבנה לבוא.

(תרגום מאגרות קודש חט"ו ע' קס)

גם בבית הרפואה נמצאים ברשותו של השי"ת

במענה על מכתבו בו כותב שהרופא הורה לזוגתו תחי' שעליה להיות כמה ימים בבית רפואה כדי לעשות חקירה ודרישה, וזוגתו שתחי' יראה וחרדה מבית רפואה מפני חששות שונות (שאינן להם יסוד), הנה עליו להסביר לה באותיות המתאימות לפי מצב רוחה עתה, אשר:

השם יתברך ברא את העולם והוא מנהיג את העולם הן בחצי כדור התחתון היכן שאנו נמצאים [-ארצות הברית], הן בחצי כדור העליון [ארץ הקודש] היכן ש... ואתם נמצאים. ו"הוא אמר ויהי הוא ציוה ויעמוד", שכל מה שנעשה בעולם לא נעשה ללא השם יתברך, וכל מה שהשם יתברך רוצה - נעשה. אלא שהשם יתברך רוצה שיעשו כלי בטבע, היינו שענינים ייעשו בדרך הטבע.

כאשר איש או אשה יהודיים חשים שלא בטוב ויש לקרוא לרופא, אין הכוונה שהרופא יעשה כפי שיעלה ברצונו, אלא תוכן הדבר הוא, שהשם יתברך בחר ברופא זה כשלוחו לבצע דרכו שליחות זו. וכאשר יש בטחון בה', בלי ספיקות, שהוא מנהיג את העולם, זוכים אז שרואים זאת גם בעיני בשר על כל צעד ושעל כיצד ה' מחזיק כל אחד מאתנו ביד, ומוביל אותנו באופן יותר טוב עבורנו, הן בגשמיות והן ברוחניות.

במילא, אם היא תלך לבית הרפואה לפי הוראות הרופא, היא עדיין נשארת ברשות ה'. וה' ישמור אותה וידאג לכך שהדברים יתגלגלו כפי שיותר טוב עבורה, הן לבריאות הגוף והן לבריאות הנפש. מוטל עליה רק להיות חזקה באמונה ובטחון, שודאי תקויים הברכה שהרכי, הוא כבוד קדושת מורי וחמי אדמו"ר הכ"מ, בייך אותה, מברך כעת ויברך גם הלאה שתהיה לה רפואה, והוא והיא יוכלו בקרוב לבשר בשורות טובות, שהיא מרגישה בעצמה בריאה.

(אגרות קודש ח"ג ע' תמא)

פרק שלישי

טראכט גוט – וועט זיין גוט!

הפתגם הנודע "טראכט גוט – וועט זיין גוט" והאופנים השונים בחיי האדם בהם מוכרחים לקיים הוראה זו

בפרק ראשון הובאה ההוראה שעל האדם להעסיק מוחו ולבו בבטחון גמור בהשי"ת. בפרק הבא נראה שענין זה אינו רק בגלל שנצוינו לבטוח בה' בכל מצב ובכל עת, אלא בטחון זו היא עצמה המביאה והגורמת לישועה לבוא. ואם האדם אינו דואג ח"ו ומלא שמחה ובטחון – הרי זה עצמו הדרך והכלי לקבל ברכות השי"ת ולהיושע בכל דבר ומצב שבו צריך ישועה.

המחשבה תועיל!

לפלא שמדברים ומדברים וכשמגיע לפועל – כל אחד ואחד חושב שהכוונה למישהו אחר לא אליו!

כמה וכמה פעמים מובא פתגם – הוראת רבותינו נשיאנו³ "תחשוב טוב – יהי טוב!" ("טראכט גוט, וועט זיין גוט") (שהכוונה שהמחשבה תועיל בזה) – ובהיפך מזה "ממציא" מחשבות באופן הפכי, ולמרות שנמצאים בחודש אדר שנצטוינו להרבות בשמחה⁴, שרוי בעצבות (עיי' תניא בזה⁵) וכו'.

וחותמים בדבר מלכות: טראכט גוט וועט זיין גוט [תחשוב טוב- יהי טוב!] – בנראה ובנגלה.

(אגרות קודש ח"כ ע' קצה)

השמחה ממהרת את הרפואה

זה עתה נתקבל מכתבו . . בו כותב אודות מצבו עתה.

והנה בטח שמע פתגם כ"ק אדמו"ר מוהר"ש (אביו-זקנו של כ"ק מו"ח אדמו"ר): די וועלט זאגט אז מען קען ניט ארונטער דארף מען אריבער און איך האלט אז מען דארף לכתחלה אריבער [=העולם אומרים שאם אין ביכולת לעבור מלמטה, אזי יש לעבור מלמעלה, אבל אני סבור שמלכתחילה יש לעבור מלמעלה].

והוא הדין בנדון זה, שאף על פי שלכאורה צריך לחכות בהשמחה גלוי' עד שיוטב מצב הבריאות בפועל, הנה יש מקום לומר על פי נוסח הנ"ל להקדים השמחה על הטבת הבריאות

(3) ספר המאמרים תרפ"ז ע' רלו, בשם כ"ק אדמו"ר הצמח צדק נ"ע.

(4) תענית כט, א.

(5) פרק כז ואילך.

אף שלעת עתה אינה בגלוי, וזה עצמו ימהר הענין.

והוא על דרך הפתגם שנשמע כמה פעמים מנשיאי חב"ד "טראכט גוט וועט זיין גוט" ["תחשוב טוב ויהיה טוב"], ופשיטא שכשמביאים זה בדבור של שמחה ובמעשה של שמחה, וכיחוד בהנוגע לכבוד תורתו אשר על ידי עטו עט סופרים יש בידו להשפיע על הרבים בהאמור, הרי ידוע שכר הני בדוחי (תענית כב, א).

(אגרות קודש ח"ז ע' רנב)

סגולה שלא יבוא הדבר לידי פועל

במענה על מכתבו, שבו נראה שעדיין לא פעלתי עליו רוממות הרוח, וכמדומה שכבר אמרתי לו כמה פעמים, שעל פי המבואר בספרים - לאו דוקא בספרי חסידות - הנה אין לחדש סברות של מרה שחורה בעולם, שזהו סגולה שלא יבוא הדבר לידי פועל, ולא רק שאין לחדש בדבור - ועל דרך המובא בדא"ח (כמדומה שנדפס בסוף סידור מאה שערים⁶) שהרב המגיד כשהי' נופל לו סברא הי' אומרה בדבור כדי להמשיכה בעולם - אלא שאפילו במחשבה אין לחדש סברא כזו והטעם כנ"ל, והוא מובן גם כן מפתגמי כ"ק נשיאינו רבוה"ק שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר שהיו אומרים "טראכט גוט וועט זיין גוט" ["תחשוב טוב יהיה טוב"].

בטח נדמה לו שקשה במאד לפעול על כח המחשבה בהנ"ל, ובלית ברירה ילביש כח המחשבה במחשבה דתורה, ומהטוב ברוחניות יומשך גם כן טוב בגשמיות. והמורם מכל הנ"ל, אשר ככל מה שיתחזק בבטחונו עד שיפעול גם על המחשבה דיבור ומעשה שלו, הרי יתגשם הדבר כמוחש יותר לפרנסה בהרחבה בגשמיות וגם ברוחניות.

(אגרות קודש ח"ז ע' רפז-יז)

עצם השמחה מטיבה את המצב

מה שכותב אשר מעבודתו אין לו נחת וכו' ועבודה קשה היא וכו'.

הנה היפך השכל ישנם כמה אנשים שהונח אצלם שאין צריך להראות פנים שוחקות ושביעת רצון מהאופן שהשי"ת מנהיג את העולם בכלל ועניניהם בפרט, כיון שהרי אפשר שיתפרש הדבר שהם מסתפקים במה שיש להם, וככל שהוא טוב הרי אפשר שיהי' טוב עוד יותר, ולכן צריך לעמוד בטענות תמידיות מהקושי ובמרירות על כל צעד וענין.

והנה מובן שזהו היפך הוראת תורתנו הק', ומכל שכן וקל וחומר ממאמר רבותינו ז"ל על הפסוק "כל הנשמה תהלל י"ה", שעל כל נשימה ונשימה צריך להלל, על אחת כמה וכמה

6 כח, א.

7 בראשית רבה יד, א.

8 תהלים קג, ו.

כשבאה הצלחה בהעבודה . . ונוסף על כל זה הרי פסקו בזהר הק' שכשמראים פנים עצובות מעוררים ח"ו עד"ז גם מלמעלה ובההשפעה שמלמעלה, מה שאין כן כשהאדם עומד בשמחה ובשביעת רצון איך שיהי' מצבו, הרי זה עצמו מטיב המצב ובא פון גוט, צו נאך בעסער [מטוב, לטוב גדול יותר] (יעוין בזח"ב קפ"ד ע"ב).

ואין רצוני להאריך, כי מסופקני אם ישנה זה את ההרגל בהנהגה שלו הנ"ל (אף שתקותי שעדיין לא נהפך לטבע שני אצלו), ובפרט שגם שורות אלו מספיקות להבהיר את המצב כמו שהוא, והשי"ת יזכהו לראות את אשרו שהעמידוהו בקרן אורה, וצריך להודות ולהלל על מה שמצליח . . בהשתדלות שעד עתה.

(אגרות קודש חיי"א ע' שבא)

פרק רביעי

כל מה דעביד רחמנא לִטְב עביד

ההשגחה הפרטית שעל כל מאורע, יש לנצל כל מצב לעבודת השי"ת

כל מה שהקב"ה עושה - לטובה

ציער אותי לשמוע מבעלה... שמרגישה שבורה וקשה לה לחזור לעצמה בסיבת מה שאירע ל"ע.

בכלל, הרי כל בני ישראל, הן אנשים הן נשים, מאמינים בני מאמינים⁹, כלומר, שכולם מאמינים וגם מבינים בשכל, שהקב"ה, ורק הוא, מנהיג את העולם. בנוסף, מאמינים כל בני ישראל באמונה שלימה שהקב"ה הוא תכלית הטוב, הטוב עצמו.

גם ודאי שמעה את פתגם חמי כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, שמסר בשם הבעל-שם-טוב¹⁰, שכל יהודי, הן איש הן אשה, יקר אצל הקב"ה כבן יחיד אצל אביו (באמת יותר מזה, אלא שאנו משתמשים במשל זה, כי אנו לא יכולים לתאר לעצמנו אהבה גדולה יותר מאשר לבן יחיד).

מכל זה מובן, שכל מה שהקב"ה עושה הוא לטוב¹¹. ומכיון שהקב"ה רוצה שלייהודים יהי טוב לא רק ברוחניות אלא גם בגשמיות, ודאי שהטוב אינו רק ברוחניות אלא גם בגשמיות.

כשהאדם פועל להרגיש בלבו שהכל לטובה

- הקב"ה מראה זאת בגלוי

כאמור, כל בני ישראל מאמינים בזה ומבינים את זה גם בשכל. אבל קורה במקרים מסויימים, שהדבר נשאר אצל האדם באמונה ובהבנה, ולא מגיע למרבה הצער לרגש בלב. במילא הוא מסיק שאירועים מסויימים הם סיבה לשברון לב ועצבות ח"ו. מכיון שכך הוא בגלוי אצלו, והכוונה האמיתית שזהו לטובה נשאר עלומה בשכל, יכול גם להיות לפעמים שהאירוע שעשה עליו את הרושם הלא טוב, גם הכונה האמיתית שלו - תכלית הטוב - נשאר בהעלם מהעין האנושית ואיננה מודגשת.

אך אם אדם פועל על עצמו להמשיך את האמונה וההבנה גם ברגש הלב, שכלל לא יתכן

(9) שבת צז, א.

(10) כ"ש"ט (הוצאת תשנ"ט) בהוספות סקס"ז. וש"נ.

(11) ברכות ס, סע"ב.

אחרת, אלא כל מה דעביד רחמנא - כל מה שהקב"ה עושה, לטב עביד - לטוב בגלוי, עד שגם הלב מרגיש זאת, רואה הלה את הטוב גם בגלוי, השכר שהקב"ה נותן הוא הרי מדה כנגד מדה - מאותו סוג: שהקב"ה חושף לכל, ובפרט לו עצמו, את הטוב העלום באירוע, ורואים זאת גם בעיני בשר.

...הנני מאחל לה, שבקרוב מאד הקב"ה יראה לה יחד עם בעלה שי' ובנה שי' את תכלית הטוב שישנו באירועים שונים בחייכם, שעד עתה לא ראיתם את זה, ותהיו מרוצים כולכם יחד בגשמיות וברוחניות.

(אגרות קודש ח"ד ע' רכ-רכא)

השי"ת הוא עצם הטוב ומטבע הטוב להיטיב מסדר את חיי האדם לפרטיו ופרטי פרטיו

נצטערתי לשמוע אשר מצב בריאותו אינו כדבעי, והעיקר אשר יש אצלו איזה נפילת רוח, ולפלא עליו ובכלל על כל אחד ואחד מדורנו זה ששמרם השי"ת ונשאר אודים מוצלים מאש, אשר לאחר שראו השגחה הפרטית הלזו בעיני בשר עוד יש ספק אצלם (ואף כי לא ח"ו בכח האמונה בדרך מקיף, אלא בהנוגע להרגש הלב) אם כן הוא אשר השי"ת שהוא עצם הטוב ומטבע הטוב להיטיב מסדר את חיי האדם לפרטיו ופרטי פרטיו.

כי אם היתה אמונה זו והבנה זו חודרת גם לההרגש של האדם - הרי בודאי שהי' שמח בחלקו, ובמילא היתה גם בריאותו כדבעי, והי' מוסיף אומץ בעבודתו במילוי שליחותו של האדם העליון בעלמא דיין.

ואף שבכל ענין צריכה להיות אחיזה בדרכי הטבע וכמ"ש בכל אשר תעשה (והטעם בזה מבואר בכ"מ ומהם בקונטרס ומעין קרוב לסופו) ולכן צריך לשמור למלאות הוראת הרופאים, הרי ההנהגה בזה צריכה להיות בלא לב ולב וכידוע, ואם לעצתי ישמע הרי יקח לו חופש לשבוע או שבועיים למען הרגיע את מצב רוחו, וע"י השביתה והמנוחה - לחזק את בריאותו. ואחרי הפסקה זו - ובהחלטה גמורה לעבוד את השי"ת מתוך שמחה - יוכל להמשיך עניניו ועסקנותו מתוך בריאות הנכונה ובהצלחה.

(אגרות קודש ח"ט ע' רסד)

התבוננות בהשגחה מחזקת הבטחון

בעתו קבלתי הפדיון נפש עבורה ע"י... בו הוא כתב לי שהיא סובלת מפחד מסוים:

רצוני בזה להדגיש שוב, שכל יהודי הן אשה והן איש צריכים להיות חזקים בבטחון בקדוש ברוך הוא, וכיון שכל יהודי מאמין באמונה שלימה שהקדוש ברוך הינו שליט העולם, כך הוא ברוך הוא הינו גם שליט על החיים של כל יהודי יחיד, הן איש והן אשה, ומכיון שבטוח שהשם יתברך הוא טוב, ודאי שהוא ינהיג לטובה, וכאשר נמצאים תחת השגחתו - השגחה פרטית - של השם יתברך, אין ממה להבהל, וכפי שדוד המלך אומר בתהלים "לא אירא רע כי אתה עמדי", וה'אתה עמדי' הוא אצל כל יהודי.

(אגרות קודש ח"ה ע' רמב)

במה שכותבת אודות העצבים שלה שנעשית רגישה ביותר וכו', ומהנכון הי' שתקרא וגם תלמוד במקומות המתאימים על דבר הענין דהשגחה פרטית על פי תורת הבעש"ט והחסידות (אשר נקודות מזה נמצא באגרת הקדש לרבנו הזקן סימן כ"ה), ויהיה ענין זה חקוק בזכרונה ע"י שתלמוד אותו כמה פעמים, שבקל תזכור על הענין וגם בפרטיו, ויפעול בזה גם על הנהגה בפועל, שכמובן השגחה פרטית שולל ענין הכעס ואפילו ענין ההתרגזות [מלבד בעניני יראת שמים, כמבואר באגרת הקדש].

ולא נפלאת היא ולא רחוקה היא, כי מובן הענין די צרכו, ולא עוד אלא שבהתבוננות קלה רואים איך שזהו תוצאה ישרה מהאמונה הפשוטה אשר "לית¹² אתר פנוי מיני".

(אגרות קודש חפ"ז ע' רמ)

לאחרי הפסק הכי ארוך נעם לי לקבל מכתבו . . כתוב במנוחת נפש הרבה יותר מאשר מכתבו הקודם, ויהי רצון שמזה ילמוד גם על להבא, שבאם ידמה לו שאיזה ענין בחייו הוא לא כפי רצונו - בטוח יהי' בבורא עולם המשגיח על כל אחד ואחד בהשגחה פרטית שיקוים בו מרז"ל הידוע¹³ "כל מה דעביד רחמנא לטב עביד", וסוף סוף יהי' גם בטוב הנראה והנגלה.

(אגרות קודש חפ"ז ע' פא)

12) תקו"ז תנ"ז (צא, סע"ב).

13) ברכות ס, ב.

פרק חמישי

הכל לתכלית מכוון

מכתב ליהודי שעבר מאורעות קשים בחייו והעלה תהיות על התרחשויות חייו; משל מחדר ניתוחים. ומבנין בעל אלפי חדרים

ניתוח - כאב אמיתי, אך עם מטרה ותכלית

קבלתי מכתבו בו מתאר בקצרה את אשר עבר עליו בימי חייו, הטלטולים החוויות והיסורים, עד הזמן האחרון כשהגיע ל... ומציין דברים שאינם מובנים.

...מפליא אותו - ככתבו - מה שאינו מוצא הסבר למאורעות שהתרחשו במשפחתו ובביתו.

כאשר יתבונן בזה מעט, זה לא אמור להפליא אותו, כי אדם רואה רק חלק מוגבל ממה שנעשה עמו, וסביבו, ולכן אינו יכול להעריך כראוי את תוכן מה שהוא רואה.

כדי להבהיר הרעיון יותר, אביא דוגמא:

כאשר מישוהו יכנס לחדר ניתוח של בית-רפואה, ויראה כיצד אדם שוכב על שולחן הניתוחים, וסביבו עומדים אנשים עם סכינים שונים והם חותכים, והאדם נאנק מיסורים, ובכל זאת הם ממשיכים לחתוך, מבלי לדעת את כל ההיסטורי של האדם המנותח, יצא אותו משקיף מקרי בזעקה על כך שלקחו אדם וחותכים אותו, והאדם נאנק מהכאבים ואינו יכול לעזור לעצמו להשתחרר מהגזלנים והרוצחים. אבל כאשר יסבירו למבקר המזדמן, שהניתוח נחוץ כדי שהוא יחי' עוד עשרות שנים, ולכן לא מתחשבים בכאבי המנותח במשך כמה שעות, יודה גם האורח בפה מלא שלא זו בלבד שהם - החותכים בסכינים - אינם גזלנים ורוצחים, אלא אדרבה, אלו עושי הטובה הגדולים ביותר של האדם אותו הם מנתחים. זאת, מבלי הבט על כך שהמנתחים - או בלשון ימינו הכירורגים - אינם יכולים לערוב במאה אחוז שהניתוח יצליח, וכמה זמן הוא יחי' אחרי הניתוח, אפילו אם הניתוח יהי' מוצלח.

מזה גם מובן, שבחיי האדם בעולם הזה, קורה דבר שכרוך במשך זמן בכאב, וכאב אמיתי, לא מדומה, - אבל כשיודעים וגם רואים השגחה פרטית, היינו שהעולם אינו הפקר, והוא מתנהל בשיטתיות מסויימת, והשיטתיות מקיפה לא רק אותו עצמו, אלא גם את משפחתו, ועוד רבים יותר ויותר, הרי השכל הנורמלי הבריא מורה שבודאי המאורעות אינם בסתירה לסדר שמתנהל בעולם סביבו, אין זה אלא שלא שומעים מ"הפרופסור והכירורג" את התועלת הגדולה שמקבלים מהכאב הזמני.

ישנם רבים ששואלים קושיות או אומרים שהם מסופקים האם יש לעולם סדר ומטרה - אבל הכל יודעים אודות פיזיקה, כימיה, אסטרונומיה וכו' (שמוכרת לא רק ע"י יהודים, ולא רק ע"י מאמינים באלקים, אלא גם ע"י בלתי מאמינים) שכל אטום הכי קטן שבעולם יש לו חוקים מדויקים משלו, והכל נעשה על-פי החוקים שנמצאו, גם האדמה, אבנים, צומח וחי, וכל מה שרק מקיף אותנו, יש לכל דבר חוקים קבועים ותכונות קיום, אף שכל זה הוא בהיקף הרבה יותר גדול מאשר אדם אחד ומשפחתו.

יציר בדמיונו תמונה, שנכנס לבנין ענק בעל אלפי חדרים, ורואה שבכל חדר כל דבר מסודר לפי סדר, כך שגם הוא מבין שהסדר הוא נכון וטוב, רק בחדר אחד קטן ביותר יש לו ספק האם גם כאן הכל במקומו, הרהיטים ושאר הדברים הנמצאים בו. - הרי כל אדם נורמלי ודאי יחשוב לעצמו, כיון שכל אלפי החדרים של הבנין הענק, הם [מסודרים] בסדר הטוב ביותר, הרי אין שום ספק, שגם חדר יחיד זה, שהוא עדיין אינו מבין את הסדר שבזה, אבל הוא הרי חלק מהבנין הגדול, גם הוא בסדר מתוכנן, אף שלגביו אין זה מובן.

כמה שפחות "זיגזגים" בדרך

את הנמשל מזה, דומני שלמותר "לפרק" ולבאר יותר - רצוני רק להוסיף עוד פרט אחד - אשר כל אחד מאתנו, ובכלל זה גם הוא עצמו, כאשר יתבונן איך עברו השנים אצלו, באלו מקומות הי', ומה התרחש, ויחשוב בזה אובייקטיבית, יראה עשרות ואלפי מקרים כיצד הובילו אותו בכיוון מסויים, החל מלפני עשר שנים, ומאז הכל הולך משמאל לימין, הכל בכיוון זה, אבל כשיודעים שהשם יתברך רוצה שהאדם יעשה דברים בבחירתו החפשית, כפי שאומרים ברוסית "פא דאבראי וואלעי" [רצון הטוב (בבחירה חפשית)], מניחים לכל אחד, וגם הוא בכלל, ונותנים את האפשרות, לבחור לבד את הדרך.

ולכן אין זה פלא שבהיותו לא יותר מאשר אדם, עושים לפעמים שגיאות ויורדים מן הדרך, ובמקום שהדרך תהי' תמיד ישרה, עושים לפעמים "זיגזגים", אך כשמתבוננים בכל האמור לעיל, ולא רוצים לרמות את עצמו, מסתמכים על כך שמספר ה"זיגזגים" יהי' יותר קטן ונדיר, שאז - מגיעים למטרה שהשם יתברך הציב לכל אדם, ולכל יהודי במיוחד, שיהי' מאושר באמת עם משפחתו, וגם בעולם הזה, שלכך אפשר להגיע כאשר נוהגים כפי שהתורה, הנקראת תורת חיים, מלמדת אותנו.

...רצוני לסיים ולבטא את כוונתי בזה - מכתבי, אין זה לשם "פילוסופי" גרידא, אלא כדי להעביר לו את הרעיון, שאם ירצה להשתמש בשכל האובייקטיבי והבריא, הדבר צריך לגרום לו לחזק את בטחונו בהשם יתברך. . ובעיקר לדעת שהוא צריך לעשות את החלק שלו, להאיר את סביבתו, לא רק של משפחתו, אלא על חוג רחב של אנשים, וזה יכול להעשות, ע"י כך שחדורים באהבת ישראל, ורצון להביא להם תועלת, שזה ודאי טוב וגורם טובה גם לעצמו ולבני ביתו שיחיו.

הנני מקוה שיקרא את מכתבי בתשומת לב הראוי', וכמובן, אם יש לו איזה שהן שאלות או משהו לא מספיק ברור, אשמח שיכתוב לי בזה ואשתדל לענות כפי האפשרות, אף אם מפני טרדות רבות המענה יתעכב זמן מסויים.

הנני סבור גם שהדחי' מזמן לזמן גם היא הוכחה שנותנים לו זמן נוסף שבבחירה חפשית תשתנה השקפתו על האנשים סביבו, וגם כיצד יש לשפר את ההתנהגות במשך הזמן יותר ויותר, והי' יתברך יצליחו.

בברכה.

פרק שישי

כי מנסה ה' אלקיכם אתכם

רבים הנסיונות העומדים בפני איש יהודי – כל הנסיונות כולם הם כדי לגלות באדם כחות נעלמים, ולכשיתגבר עליהם – יזוכח שאין בהם ממש, ויבוא לעלי' ולהתנשאות

מלשון הגבהה והתנשאות

...מבואר בענין הנסיונות, שכשאינן שמים לב לנסיון רואים שלא הי' בזה אלא נסיון ולא דבר שבמציאות, ורק נשאר התועלת כמה שנאמר¹⁴ "כי מנסה ה' אלקיכם אתכם גו'" – דפירושו¹⁵ גם מנסה מלשון 'ארים נסי'¹⁶ על ההרים¹⁷ – הגבהה והתנשאות.

(אגרות קודש חפ"ז ע' שלה-ז)

כשעומדים בנסיון מצליחים יותר מהרגיל

במענה על מכתבו . . בו כותב אודות הקישויים בלימודו.

והנה אל יפול חס ושלום ברוחו מזה, כי כל אחד ואחד נצטוו בלימוד תורתנו תורת חיים ולקיים כל מצותי', ולכל אחד ואחד מישראל ניתנו הכחות למלאות זה, והקישויים שפוגשים בלימוד או בקיום המצות הרי הוא כמה שכתוב "כי מנסה ה' אלקיכם אתכם לדעת הישכם אוהבים את ה' אלקיכם", וכשעומדים בנסיון מצליחים באופן יותר מהרגיל, וכבר ידוע פסק חז"ל "יגעת ומצאת"¹⁸, והוספתו בלימוד התורה ובקיום המצות יוסיף גם כן בבריאות אמו שתליט"א אותה מזכיר במכתבו.

(אגרות קודש חכ"א ע' שכה)

ריצוי מלאכי בית הדין של מעלה

הנני שומע שישנם ענפי מסחר שונים שאינם מצליחים כעת כפי שהסוחרים ציפו, וברור שצריך להביט על זה כעל נסיון שה' יתברך רוצה לנסות יהודים, ואף-על-פי שהוא,

(14) דברים יג, ד.

(15) תורה אור ע, ד.

(16) ישעי' מט, כב.

(17) ע"פ ישעי' ל, יז.

(18) מגילה ו, ב.

ברוך הוא, יודע שלב יהודי פתוח תמיד ונמשך לתורה ומצוות, אבל כדי לרצות את מלאכי בית הדין, שאינם רוצים להאמין שיהודי יעמוד בנסיון, מראה להם ה' יתברך "ראו, למרות שהיצר הרע יכול להשלות יהודי שצריך להקטין את הצדקה, כי העסקים אינם כמקודם, מכל-מקום יהודים הם פקחים בהחלט, והם מבינים שרוצים רק לנסות אותם".

וכשיעמוד בנסיון ויבין את הכוונה האמיתית בזה, הרי לא זו בלבד שהעסק יהי טוב כמקודם אלא אדרבה יהי עוד יותר טוב מאשר קודם, כי אבא אוהב שכן מבין את הכוונה האמיתית של מעשי האב, וככל שהילד מגלה יותר את חכמתו בזה, כך גדולות יותר המתנות שהוא מקבל מהאב.

סוחרים אומרים שככל שנעשים יותר מבוגרים, מבינים יותר את ענין המסחר, ולכן מכיון שהוא זמן רב במסחר יבין את כוונת ה' יתברך במצב הנ"ל וכמו בהשקעה טובה אם זה מלון או עסק, הרי לא זו בלבד שאין להקטין את חלקו של ה' יתברך בזה, אלא אדרבה לתת עוד יותר ללא חשבון על החלק שלו, שאז ה' יתברך מקיים את הבטחתו בתורה "עשר בשביל שתתעשר"¹⁹, לתת לשותף שלו הכנסה עוד יותר גדולה מאשר קודם].

(תרגום מאגרות קודש ח"ז ע' שלז)

התועלת מהנסיון – גילוי הכחות הנעלמים

נהניתי לראות במכתבו, שמכיר הוא, אשר אלה הבאים אליו בטענה אודות לימוד פנימיות התורה, הרי זה אינו אלא ענין של נסיון אשר מובא בכמה ספרים בביאור דבר זה, שלכאורה כיון שכלפי שמיא גליא, מהו הכוונה בהנסיון, אלא שהתועלת הוא בהאדם הבא לידי נסיון, שמה שהי' אצלו רק בכח, הנה בא זה בפועל, ועוד זאת שמתגלים אצלו כחות הנעלמים לגמרי, מן ההעלם אל הגילוי, ועל ידי זה מתוסף גם כן תוספת חיות ואור בכל עניניו בתורה ומצוות, נוסף על הענין שבו נתנסה. והאריכות בזה לדכוותי' אך למותר.

ובלי ספק יעמוד חזק על משמרתו משמרת הקדש לנהוג עין טובה בכל תלמידיו ולהעניק להם ממאור שבתורה, המביאה לאהבתו וליראתו ית', ולבכל דרכיך דעהו²⁰, וכפי הוראת הבעל שם טוב – באופן דעברו את ה' בשמחה²¹.

(אגרות קודש ח"ז ע' רפד)

19) ראה תענית ט, א.

20) משלי ג, ו.

21) תהלים ק, ב.

ב"ה

מארז שנתנו מהזדה!

של 58 חוברות

'לקראת שבת' ו'אוצרות המועדים'
על פרשת השבוע ומועדי ישראל

להזמנת המארז:

03-3745979

הכמות מוגבלת

משלוח חינם

הקדשת ההפצה
לעילוי נשמת
הרה"ח ר' דב בעד
ב"ד חיים אליעזר ע"ה
ליוזי
נלב"ע ה' ניסן ה'תשמ"ז

נדפס על ידי בני משפחתו שיחיו